

NOTA DE PREMSA

Anna Moreno reflexiona al MACBA sobre els límits de l'arquitectura utòpica a través de l'obra de Ricardo Bofill

- *La tercera torsió* recupera un projecte d'assentament nòmada al desert d'Algèria i evidencia les contradiccions d'una generació que va passar del somni a la realitat
- L'exposició, que pren forma de videoinstal·lació, és una de les propostes del MACBA en el marc de la Capitalitat Mundial de l'Arquitectura de Barcelona

La manca de documentació sobre la Méchraâ Houari Boumédiène, un projecte d'assentament nòmada al desert d'Algèria ideat per l'arquitecte Ricardo Bofill, és el punt de partida de la peça central de *La tercera torsió* que l'artista Anna Moreno presenta al MACBA. El treball és el punt final d'una trilogia, que forma part de la Col·lecció MACBA, en la qual Moreno s'inspira en projectes inconclusos o cancel·lats de l'arquitecte Bofill per qüestionar l'arquitectura utòpica dels setanta. *La tercera torsió* es podrà visitar al MACBA, del 5 de febrer al 28 de setembre de 2026, amb motiu de la Capitalitat Mundial de l'Arquitectura de Barcelona. Hiuwai Chu acompanya el projecte com a cap d'exposicions del MACBA juntament amb Zaida Trallero, curadora adjunta del projecte.

Fotograma de *The Terminal Beach* (2024-2025), cortesia d'Anna Moreno i Bernardo Zanotta.

L'exposició s'articula mitjançant tres elements. La peça principal és el film *The Terminal Beach*, que es pot veure des d'una duna produïda per a l'ocasió i que reproduïx les dunes del desert on se situa el film. En un extrem de la sala, dues pantalles projecten dos films que interactuen i que recuperen un altre projecte poc conegut de l'època utòpica de Bofill, *La Ciutat a l'Espai*, que s'havia de construir a Moratalaz (Madrid). El darrer element és un vinil sobreposat a la vidriera que connecta la sala amb el carrer.

Bofill i la fi del somni utòpic

L'arquitectura és un dels *backgrounds* dels projectes d'Anna Moreno: «és una disciplina que projecta futur, i a mi em permet imaginar com s'habita aquesta arquitectura.» L'artista admira la figura de Bofill, de qui destaca que representa les contradiccions de la fi de la modernitat. «És un d'aquests arquitectes que als setanta somia en la utopia i, amb el canvi de dècada, quan ja és un arquitecte reconegut internacionalment, canvia d'ideologia. Representa el canvi de paradigma i la fi del somni utòpic.»

Al llarg de la seva carrera, Moreno ha investigat projectes del període utòpic de l'arquitecte que xoquen amb la realitat i que acaben amb un final molt diferent del plantejat. *La Ciutat a l'Espai* (1970) a Moratalaz és el fil conductor de *The Drowned Giant* (2017), el *Walden 7* (1975) a Sant Just Desvern protagonitza *Billennium* (2018) i la vila agrícola Houari Boumédiène (1979) al desert algerià és el punt de partida de *The Terminal Beach* (2024) i el tancament simbòlic de la trilogia en la qual Moreno treballa des del 2017. L'arquitectura de Bofill n'és el fil conductor, i els relats distòpics de James Graham Ballard —exponent de l'anomenada nova onada de la ciència-ficció anglesa— en són referència constant.

La tercera torsió: obres de l'exposició

The Terminal Beach

A *The Terminal Beach* l'artista documenta, en format de *road movie*, l'estat actual d'un assentament nòmada construït el 1979 per Bofill al Sàhara algerià, sota la comissió de l'aleshores president Houari Boumédiène. La construcció s'emmarca dins el període utòpic de l'arquitecte, quan el seu estudi, RBTA, era una amalgama d'arquitectes, poetes i pintors. El que havia de ser un complex construït segons criteris de modernitat, finalment esdevé un projecte inconclús que revela la tensió del somni d'aquella època amb la realitat dels llegats colonials moderns.

Moreno descobreix el projecte per casualitat arran d'unes imatges publicades al web de l'estudi d'arquitectura, però la manca de documentació i referències li desperta la curiositat. L'artista empen un viatge al desert i constata que l'assentament existeix i està habitat.

El film *The Terminal Beach* —peça principal de l'exposició—, codirigida amb el cineasta brasiler Bernardo Zanotta, és el resultat de l'estada a l'assentament. La ficció es genera a la sala de postproducció, és a dir, en la fase de muntatge de la pel·lícula, i la protagonista és una fotògrafa fictícia que rep l'encàrrec de fotografiar les runes de l'assentament. A través d'aquest personatge, el film qüestiona la mirada occidental sobre el desert i critica la seva apropiació com a espai a colonitzar, una font d'extracció de recursos o bé, en aquell moment, un escenari de lluïment on arquitectes occidentals dissenyaven projectes segons els canons europeus.

Moreno descobreix que aquest assentament, a prop de la ciutat de Béchar i la frontera marroquina, era un encàrrec del govern algerià a tall de pilot que s'hauria d'haver repetit moltes vegades en altres punts del país. Finalment, el projecte va quedar oblidat, fins i tot, pel mateix Bofill.

La projecció del film s'acompanya d'una duna produïda per a l'ocasió que forma part de la instal·lació i en la qual els visitants podran acomodar-se. La part posterior de la duna és oberta, de manera que se'n veu l'interior, com als decorats filmics de Bernardo Bertolucci, que fa una mena de *cameo* sorpresa a la pel·lícula; un recurs de l'artista per apuntalar la idea de l'arquitectura com a decorat.

A Question of Re-entry

Un *happening* promocional que va acabar amb la cancel·lació del projecte

En un extrem de la sala, dues pantalles situen l'espectador en un mateix escenari però amb dues visions diferents. Aquesta peça, *A Question of Re-entry*, fa referència a l'experiència de visitar físicament o metafòricament espais o moments del passat des del present i els seus condicionants.

En aquest cas, la peça està connectada amb el treball *The Drowned Giant*, en què l'artista reconstrueix el *happening* que Bofill organitza el 1970 a Moratalaz per promoure la venda de pisos del projecte La Ciutat a l'Espai. Aquest esdeveniment va tenir un efecte contraproductiu: a les acaballes del franquisme, les autoritats van bloquejar el projecte. La utopia tornava a xocar amb la realitat. Tot i la cancel·lació, però, La Ciutat a l'Espai va esdevenir un referent a l'època, i va aparèixer en revistes prestigioses com *L'Architecture d'aujourd'hui*. En canvi, del *happening* no se'n troba pràcticament cap registre.

El 2017, després d'un treball exhaustiu de documentació, Moreno va recrear el *happening* en un descampat de Moratalaz, prop d'on va tenir lloc l'original. Durant la recerca, va trobar un vídeo gravat en súper-8 amb algunes imatges originals de la preparació de l'esdeveniment. Aquest vídeo pertany a l'artista Daniel Argimon, que va fer les pintures monumentals que es poden veure en el petit fragment que l'artista mostra en una de les petites pantalles del MACBA. Les imatges són d'una càmera subjectiva que grava en súper-8 els preparatius del *happening*. El pla es va gravar des d'una moto. Moreno agafa aquest pla i el contraposa amb el seu propi contraplà,

enregistrat amb un telèfon mòbil el 2017, en què es veu l'artista de passatger en una moto amb una càmera súper-8 a la mà. La peça ofereix dues visions subjectives d'un mateix esdeveniment i, alhora, evidencia el pas del temps amb la textura de les imatges: el gra del súper-8 contraposat amb el vídeo digital.

Aquí, altra vegada, Moreno es torna a preguntar per les conseqüències de revisitar des de certs paradigmes les idees d'un futur que mai va ser i apunta al perill de deixar-se embriagar per la nostàlgia.

Sense títol (Misericòrdia)

El darrer element de la instal·lació és un vinil sobreposat a la gran vidriera que connecta la sala d'exposicions amb el carrer Montalegre. El vinil ressegueix els motius arquitectònics bàsics de la capella de la Misericòrdia, just al davant, i juga amb una gamma de colors blaus i terracotes propis dels treballs de Bofill i també del Mediterrani.

La intervenció sobre el vinil evoca el llegat arquitectònic del Raval i també juga amb la idea del dintre/fora del museu, amb una picada d'ullet al debat sobre el rol del museu al barri.

En definitiva, *La tercera torsió* planteja una experiència immersiva amb l'arquitectura com a base però amb un fort component artístic i convida a la reflexió política i social.

Sobre l'artista

Anna Moreno (1984) és artista visual i treballa entre Barcelona i la Haia. El seu treball explora com la ficció, el muntatge cinematogràfic i el pensament especulatiu poden reactivar històries de l'arquitectura i de la imaginació col·lectiva. A través de pel·lícules, instal·lacions i processos col·laboratius, reflexiona sobre com les societats construeixen i projecten els seus futurs. Moreno ha estat resident en diverses institucions internacionals, com la Jan van Eyck Academie (Maastricht), el SASG (Seül), l'HIAP (Hèlsinki), l'Atelierhaus Salzamt (Linz) i la Cittadellarte – Fondazione Pistoletto (Biella). Ha exposat al MoCAB (Belgrad), al SAS Geumcheon (Seül), a la Fundació Joan Miró i al 1646 (la Haia), entre d'altres. És conferenciant i publica assajos sobre art, política i arquitectura en revistes especialitzades com *CARTHA*.

El MACBA se suma a la Capitalitat Mundial de l'Arquitectura amb propostes diverses

L'exposició d'Anna Moreno és una de les activitats que el MACBA programa al llarg del 2026 en el marc de la Capitalitat Mundial de l'Arquitectura 2026. Dins dels actes del trentè aniversari, el museu proposa i acull un conjunt d'activitats que permeten explorar l'encreuament entre art contemporani i arquitectura, i analitzar com

aquesta incideix en la creació artística, en l'experiència del museu i en la seva dimensió històrica, arquitectònica, cívica i social.

Un dels plats forts és el seminari sobre urbanismes negres Black Urbanities (del 18 al 20 de febrer), una col·laboració del MACBA i el CCCB comissariada per Abdou Maliq Simone i Asha Best. Mitjançant el debat sobre les tàctiques urbanes quotidianes, les lluites globals per l'autonomia i les pràctiques i el potencial de l'imaginari negre, el seminari es pregunta quins futurs emergents es gesten en els barris negres d'arreu del món, sobretot, davant d'una inestabilitat política i ecològica sense precedents.

Al llarg del 2026, el MACBA també programa visites als diferents edificis del museu, comentades per l'equip d'arquitectura. Una visita que convida a reflexionar sobre com l'arquitectura condiciona els usos, les relacions socials i l'experiència cultural.

Les visites comentades per l'equip d'arquitectura del museu conviuran amb la proposta «El MACBA des del cel», que planteja una mirada històrica del museu i el seu entorn. El recorregut ofereix una lectura dels espais gòtics del MACBA amb una panoràmica de 360 graus sobre Barcelona que permet situar el museu dins l'evolució urbana del Raval i entendre la ciutat com un territori en transformació constant.

Títol: *Anna Moreno. La tercera torsió*. **Inauguració:** 12 de febrer, a les 19.30 h **Dates MACBA:** del 5 de febrer al 28 de setembre de 2026 **Producció:** MACBA Museu d'Art Contemporani de Barcelona
Comissariat: Zaida Trallero, curadora adjunta del projecte

■ <https://www.macba.cat/ca/premsa/anna-moreno-la-tercera-torsio>